

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N°. 37

Mercuri 26. Septembrie

1862.

Espusetiune in Romania.

Alecsandru Ioanu I.

Cu mil'a lui Dumnezeu si vointi'a nationala.
Domnu ala Principatelor-Unite.

La toti de fația si viitori sanatate :

Asupra reportului Ministrului Nostru Secretariu de Statu ad interim la departamentul agriculturii, comerțului si lucrarilor publice cu Nr. 5808, relativu la infintiarea in anulu viitoru a unei espositiuni nationale de agricultura si industria, cu ocașiunea tîrgului mosiloru ;

Avendu in vedere neaparata trebuintia ce se simte cá se se infintieze si in tiera nisce institutiuni atatu de folositoare, care au facutu se progreseze industri'a si agricultur'a staturiloru, unde s'au infintiata ;

Avendu in vedere diurnalulu consiliului de ministri incheiatu la 24 Augustu ;

Amu decretatu si decretamu ce urmęza :

Art. 1. Se va infintia in anulu viitoru la Bucuresti, in lun'a lui Maiu, cu ocașiunea tîrgului mosiloru, o espositiune nationala de agricultura si industria.

Art. 2. Fondurile necesarii pentru infintiarea acelei espositiuni se voru prevedę de catre ministrulu agriculturii, comerțului si lucrarilor publice in budgetulu anului viitoru.

Art. 3. Ministrulu nostru secretariu de statu la departamentul agriculturii, comerțului si lucrarilor publice este insarcinatu cu aducerea la indeplinire a ordonantiei de fația.

Datu in Bucuresti la 12 Septembrie 1862.

ALECSANDRU IOANU.

Minstru-Secretariu de Statu ad interim
la depart. agriculturii, comerțului si
ala lucrarilor publice.

Catargiu.

Nr. 743.

Asiediamintele Brancovenesci.

Alecsandru Ioanu I.

Cu mil'a lui Dumnezeu si vointi'a nationala
Domnu Principatelor-Unite.

Asupr'a reportului Ministrului Nostru Secretariu de Statu la departamentul cultelor si instructiunii publice sub Nr. 14351.

Vediendu diurnalulu consiliului ministrilor de astadi, 14. Septembrie, pentru asiediamintele Brancovenesci ;

Amu decretatu si decretamu ce urmęza :

Art. 1. Diurnalulu consiliului ministrilor mai susu disu, este aprobatu de Noi.

Art. 2. Asiediamintele Brancovenesci voru fi administrate pe viitoru in asemenare cu celelalte monastiri ; ear D-nu Pr. Bibescu Brancoveanu, constatandu 'si legalmente titlurile sale de ctitoru se va bucura de dreptulu acordatu ctitoriloru prin Art. 12 ala legiunii asupr'a organizatiei monastiriloru neinchinate.

Art. 3. Ministrulu Nostru Secretariu de Statu la departamentul cultelor si instructiunii publice este insarcinatu cu aducerea la indeplinire a acestui decretu.

Datu in Bucuresti la 14. Septembrie 1862.

ALECSANDRU IOANU.

Minstru Secretariu de Statu
la departamentul culturii si
instructiunii publice,

N. D. Racovitia.

Nr. 750.

Colegiu romanu in Parisu.

Epistol'a M. Sale Domnitoriu lu adresata D'ni Presiedinte alu Consiliulu Ministriloru.

Domnului N. Cretulescu, Presiedintele Consiliulu de Ministri, Ministru Secretariu de Statu la departementulu de Interne.

Iubitulu meu Presiedinte!

„V'amu vorbitu de curendu despre mesurile ce ar trebui a se lua pentrucá Statulu se póta trage din sacraficiele ce le face, intretienendu numerosi bursieri in strainetate, rezultatele folositoare ce ar trebui se ascepte. Din nefericire, scirile ce amu despre studiulu si purtarea unora din junii tramisi la scólele civile si militare din Françi'a, Itali'a, séu din Germani'a, nu mi paru se respunda in intregime la dorintiele asteptate. Sunt mai multi cari respundu la sperantiele nóstre prin staruirea la invetiatura si isband'a loro; sunt inse si altii cari se arata nedemni de solitudinea Guvernului meu; nu numai ea neingrivescu studiulu loro, dar inca, cu tóte cá au subside fórté indestulitoare; ducu unu traia ce trece preste midiu-locele loro si ii tirasce la feliurite reteciri. Agentulu nostru din Parisu, precumu si ministrulu nostru alu trebiloru straine, primescu multime de reclamari de bani, care aruncu desconsiderare a asupra numelui romanu in strainetate si astfelu vatema, mai multu de catu se póte crede, creditulu nostru publicu.

„Catu pentru scolarii nóstri pensionati, este de mare trebuintia, de a li dá o directiune, de a i priveghiá si a i tiené neaperatu in ascultarea detoriiloru loro. Deci nu vedu altu midiu locu mai nemeritu de catu facerea unui asiedimentu, in care s'aru uni toti bursierii statului.

„M'amu preocupatu despre midiu locele esecutarii acestui proieptu si amu doveditu prin cercetarea budgetului ca totalulu sumelor, ce se dau pensionariiloru póte se fie indestulitoriu pentru cheltuielile de intretienere a unui Colegiu Romanu. Chiaru atunci candu, spre indeplinirea acestui proieptu, aru trebui cá statulu se faca unu sacrificiu momentaneu. Eu nu me indoiescu cá Adunarea nu va intra in ideele mele, si nu va fi petronsa, precumu sumu eu insu-mi, despre folosele feliurite ce ar trage tíer'a din infintiarea unei mari scoli nationale, asiediate intr'unulu din centrele cele mai insemnate a le Europei.

„Centrulu catra care alergu mai cu osebire Romanii, este Parisulu. In Françi'a se tramite cea mai

mare parte din bursierii nostri; acolo mai multi din oficierii si functionarii nostri civili completa invetiaturile loro in scólele speciale si in ministere ce li se deschidu prin bun'a vointia a guvernului imperatulu Napoleone. La Parisu dar' Colegiulu romanu cata se fie fundatu. Vei studiá acésta cestiune iubitulu meu Presiedinte, si vei face d'intrens'a obieptulu unei propuneri la Consiliulu Ministriloru.

Amu ordonatu Agentulu meu la Parisu de a stringe si a tramite Guvernului meu tóte sciintiele ce va poté culege a supr'a asiedimentelor straine ce se afla in Françi'a in aceleasi conditiiuni.

„In cugetarea mea, Colegiulu Romanu nu ar fi ursitu numai pentru bursierii Statului; asi dori se fie unu centru nationalu. De multe ori parinti de familie au exprimat naintea mea parerea de reu de a-si vedé junii loro fii uitandu, in asiedimentele in care sunt pusi, si limb'a si datinile religiose a le patriei loro; altii se temu si nu fara cuventu, de a lasá pe fii loro mai versnici prea multu liberi. Menirea Colegiului va fi se primésca cei 3 seu 4 sute de juni Romani cari mergu se invetie séu se severiésca educatia loro la Parisu. Asiedimentulu va trebui dar a dá tóte garantiile dorite in privinti'a administratiunii, invetiaturei si moralei, cá parintii de familie se nu se stinjinésca a i incredintiá copii si a acésti din urma se fia veghiati cu bagare de séma si devotamentu in studiulu loro.

„Veti luá in séma, déca va fi de trebuintia, precumu eu credu de a pune in acela-si asiedimentu Capel'a romana ce este la Parisu si care prin acést'a unire, ar realisá o insemnata economia in budgetulu seu. Nu amu nevoe se starnescu a supr'a fericiteloru efepte ce aru produce pentru copii affarea de faç a unui preotu cuviosu, alu carui glasu li-aru amir adesea in limb'a parintiloru si detoriele rel. si det. catu patria. Bibliotec'a romana, alaturata la Capela, ar deveni simburele unei colectii, care ar cresce cu tenpulu; ea aru fi unu locu de repausu folositoriu necostitoriu pentru scolarii cari urmedia cursulu fá cultatiloru.

„Déca Colegiulu Romanu s'aru desvoltá, precumu imi place se credu, vomu adaugá mai tardiu colectiuni de mustre despre bogatiile pamentului nostru Mpselu nu va fi folositoriu numai la studiile sciintifice a le scolariiloru; ilu vomu deschide insusi invetiaturiloru, industriasiloru, cari nu cunoscu in destulu bogatiile Principatelor-Unité.

„Densii voru afla intrensulu sciintie a caroru notorietate póte se aiba rezultatele de mare pretiu pentru tíer'a nóstra. In scurtu, candu veti pregati statutele Colegiului romanu, ve veti ocupá de o cestiune a supr'a careia ve chiamu luarea a minte.

„Reporturile nóstre politice cu sublim'a Porta sunt de mare insemnatate, si reporturile nóstre comerciale cu Orientulu se desvólta neincetatu. Avemu in Constantinopole o Agentia politica si o Cancelaria Consulara, avemu Agenti politici la Tulcea, la Varn'a, si pe alte puncturi a le imperiului otomanu. Afara de Agenti'a politica interesele nóstre sunt incredintiate mai pretutindenea in mane straine. Este de trebuintia ca se potemu, cu tempulu, a face unu personalu romanu, pregatitu prin studii serióse pentru posturile diplomatice, consulare si comerciale din Orientu. Din acestu punctu de vedere, invetiatur'a limbei oficiale otomane, a limbei turce este destulu de trebuintiósa. Se va poté alege séu dintre bursierii statului, séu dintre scolari; si in acestu din urma casu, cu primirea parintiloru, tenerii cei mai meritosi ce s'aru paré cá au iscusintia speciale. Acestia voru studiá limbele orientale sub unu profesoru alaturatu la Colegiu séu la o scóla francesa, unde ar fi primiti cu buna vointia. Din acelu momentu, acesti scolari aru fi clasati in cadrele administrative si aru avé dreptu, la esirea din Colegiu, dupa unu esamenu multiemitoriu, la posturi in porturile Orientului séu in posturi speciale la ministeriulu trebiloru straine.

„Punu mari sperantie, dupa cumu vediureti, pe proieptulu de care vorbiu. Se facemu dar Colegiulu Romanu: interesele morale si materiale sunt strinsu legate cu isband'a acestei intreprinderi nationale.

„Primiti si la acést'a ocazione, iubitu meu presiedinte, incredintiarea deplinei dragoste ce pastrezu. Cotroceni 20. Augustu 1862.

„Alesandru Ioanu.“

Acumu óre ce ar fi mai de doritu? Ce ar poté fi pentru natiune si mai salutaru de catu acestu institutu?

Eata in cateva cuvinte ce: Pana candu mus'a romana nu'si va capata cortelulu seu in sinulu tieei, de unde cá dintrunu sorgente plinu de dorere si ingrijire materna se'si póta dadaci pe fii sei nationali intru tóte ramurile de sciintie si arte la vatr'a s'a nationala; pana candu Romani'a nu 'si va infintia a casa pe lenga alte scóle bune si una universitate,

care se devina emula cu alte universitati straine din Europ'a si se deservésea de una oficina de a lati si reslati spiritulu civilisatiunei europene si cu elu si acelei romane — in totu Orientulu —; pana atunci, neci legati nu vomu mai crede, ca romanii din Principate nu voru deveni inca si prada strainiloru; nu vomu crede, ca viitoriulu loru póte fi consistentu, déca junimea loru desbracata de ambitiunea culturai nationale, de foculu de a se tiené mundra cu institutele patriei sale, va admirá apoi cá barbati totu numci cultur'a straina despretinindu, spre caderea natiunei, paladiulu natiunalitatii sale. — In scurtu si strainii ce curgu in Principate ve voru lua pe dinainte cu redicarea de astufeliu de institute, — care se le latiésca cultur'a loru in statulu romanu; — precandu romanii cu o singura universitate ar poté se devina in adeveru purtatorii culturai si civilisatiunei Europeene in Orientu, nivelandu totu ce e barbaru in giurulu loru pana la Pontu si Bosforu cu arm'a culturai.

Déca M. Sa Domnulu, alesulu romaniloru cu toti adeveratii patrioti romani nu vreu, cá se le péra memori'a la posteritate — — — — déca in vinele M. Sale bate unu sange ferbinte de romanu adeveratu, credemu, ca nu'i va espira Domni'a fora a o incununa cu infintiarea intetita si inainte de tóte a unei Universitati romane, care respandendusi radiiele se fia portatórea de cultura si civilisatiune in Orientu. — Numai a s t a a r m a, acésta potere singura póte apera esistinti'a si solidarea natiunei romane, cá se póta pune stavila — strainismului ce o amenintia si submiézá — supt stéma, ca numai loru li datu a lati civilisatiunea. — Se 'si vanda Dómn'a Elena sculele, Domnulu mobiliele cá marcu Aureliu, si camera, ba cu toti patriotii dupa MM. SSale totu pana la camasia si acésta problema se numai amane a o resolvá cu seriositatea aceea, cu care o reclama viitoriulu, binele si stim'a natiunei. Barbati poteti avé si poteti aduce dintre cei mai renumiti, averea nu ve lipsesce, numai se nu fiti avari, acolo, unde se cere se fiti liberali, si numai credinti'a in viitoriulu romaniloru si vóiea de ai pune fundamentulu acesta se nu ve lipsésca. —

Romanii din Austri'a inca pe la 1850 se incordá a se provedé de o universitate séu celu puçinu a ademia, inse loru nu le potú succede, — Dvóstra inse poteti decreta, poteti deschide isvórele, nime nu ve sta in cale, se vreti si s'a facutu, si v'ati reparatu si onórea inaintea Europei, care se mira de atata nepasare pentru viitoriu. O universitate buna in Patri'a

cumpanesce, sute colege din strainetate, si amicii nativnei trebuie se fia convinsi despre acésta. — R.

Programulu.

D. Teresia Olimpia Simiginovici,
c. r. invetitoritia din scól'a normala centrala de fete
in Cernauti.

Femeea este sufletulu familiei; ea este aceea pentru casa, ce este regin'a pentru stupu. Nimene nu póte tagadni marea iniriurintia a femeiloru asupra starii morale a societatiiloru. Invetiaturile cele mari trebuie se vina purure de la ele s'au catra copii cá de la mame, s'au catra barbati cá dela socii. Pretutindene, unde femeea are mari simtieminte, barbatului ea esemplu de la dinsa pentru a o intrece. Cá se corespunda femea acestei chiamari nalte si adeverate, ii trebuie neaparatu o crescere potrivita acestei idei si amesurata impregiurariloru timpului de faci'a, ca-ci secolulu, in carele traimu, cere neaparatu cultivarea spiritului, cere mai cu sama cultivarea inimei femeiei, unde diace foculu celu sacru, carele face din femea unu esemplu, una mastra de virtute si de fapte maretie.

Petrunsa fiindu de necesitatea unei cresceri asemene pentru fetitiile nóstre, de la carele singura aterna viitoriulu moralu alu societatii, si provocata fiindu din mai multe parti, eata-me hotarescu de a infiintá unu institutu nationalu fetitieloru intr'acestu intielesu.

Scopulu acestui institutu va avé mai cu sama camu cutari dereptiuni: infatiasiarea cuviintiósa a fetieloru, purtarea loru casnica si cultivarea inimii si a spiritului.

Asia dara grija institutului va fi atintita intr'acolo: cá elevele se-si pastredie si se-si intarésca sanatatea; sa se deprinda in purtari cuviintióse si amesurate secului femeescu; cá iubirea spre renduala, curatie si lucrare se se descepte in ele si se se inradacinedie odata pentru totu de-a-una, fiindu ca aceste-su ornamentulu celu mai frmosu pentru o feme; ca se li se desvolte si cultive puterile, mintei, nobilindu-li-se inim'a si desceptindu-se in ele simtieminte nobile indemnatórie si lucratórie, si asia se li se intemeiedie si intarésca unu caracteru moralu, carele se remana statornicu si neclatitu in ori cari impregiurari ale vietii si in ori ce schimbari ale sortii. Deprinderea in economi'a casnica si in crutiare va fi unu lucru de frunte asia, incatu elevele pe lenga culina si tóte acelea, ce se tienu de dinsa, se scie

croi si coasa ori ce vestminte, se scie face multu din puçinu si asia se aiba totudeaun'a o reserva „de bani albi pentru dile negre,” dupa cumu e vorb'a.

Obieptele de invetiatura se voru impartasi in limb'a romana in toti patru ani precumu urméza:

Anulu I. 2. Deprinderea in citire „si scriere. 2. Istori'a biblica propusa cá o poveste. 3. Numerarea. 4. Limb'a germana.

Anulu II. 1. Cetirea cu intielegere. 2. Caligrafia. 3. Gramatica. 4. Ortografia. 5. Limb'a germana adeca: cetirea, scrierea si talmacirea. 6. Istori'a biblica si si catechismulu. 7. Geografi'a universalá. 8. Calcululu: cele patru operatiuni.

Anulu III. 1. Cetirea cu intielegere si talmacire. 2. Gramatic'a cu ortografi'a. 3. Caligrafia. 4. Limb'a german'a: adeca cetirea cu intielegere si talmacirea, gramatic'a si ortografi'a. 5. Moralulu. 6. Geografi'a tieriloru romane. 7. Istori'a romaniloru si istori'a tieriloru romane. 8. Istori'a universalá din punctu de vedere alu civilisatiunei. 9. Calcululu.

Anulu IV. 1. Cetirea cu intielegere cu talmacire, gramatic'a si ortografi'a. 2. Istori'a besericésca. 3. Limb'a germana cá in alu III. anu. 4. Istori'a literaturii romane. 5. Istori'a nationale (urmare). 6. Istoria universalá (urmare). 7. Econom'i'a de casa (de culina, vaci, gainraitu, matasaritu s. a.) 8. Istori'a naturala si fisic'a poporala. 9. Calcululu.

Lucrarile de mana si gimnastica se voru deprinde in toti patru ani. Pentru invetiatura din obieptele aratate mai susu, precumu si pentru costu, straiie (afara de schimbari, incaltiaminte si mantele) se va plati o suma anuala de 300 fl. v. a.

Music'a instrumentala si vocala, de semnu, joculu precumu si invetiaturi mai nalte pentru fetitiile, care au gatitu acesti patru ani séu scóla normala din Cernauti, ba si pregatiri pentru guvernante, inca se voru preda la cerere deosebita.

De craciunu si de pasci se potu lua copilele de parinti pe a casa pe celu multu 14 dile; allmintre in decursulu anului voru fi copilele libere de doua ori pe luna dumineca de a cercetá parintii s'au pe alti consangeni, inse totudeaun'a numai sub conducerea si vighierea unui medulariu alu familiei copilei.

In anulu curg. se va incepe cursulu la 15. Sept. Recomandandu-me bunavointiei stimatului publicu. me subscriu cu respectu.

Cernauti la 6. Augustu 1862.

Ordinatie in caus'a limbei.

Nr. 56991. (La tóte comunitatile comitatelor, districtelor si ale cetatilor regesci).

Maiestatea Sa imp. reg. apost. voindu a estinde pregratosu parintiesc'a ingrigire si asupr'a intereseloru nationali a le locuitoriloru Romani din Ungari'a, pentru cá se se delature si incatu se póte se incete plansorile cele multe ce au ajunsu la inaltulu tronul alu seu, prin resolutiunea se a préinalta data in 27. Juliu a. c. s'au induratu prégratosu a despune, cá in comunitatile nemagiare, acea limba se se socotésca in principiu de limba of. a comunitatii, carea o intrebuintiera — (?) in genere marea majoritate a comunitatii respektibe, spre a se deschide asta impregiurare s'au ordonatu prégratosu a se intrebuintia estetóriele tabele statistice. — In comunitati cu popuratiune mestecate intemplandu-se in asta privintia geluiri, judelui cercului respektivu i-se impune detorintia de a mediuloci impacuire multiumitória pentru partile interesate, ear incatu acést'a nu s'ar poté, séu incatu ar fi vre o indoiéla asupr'a dorintiei locuitoriloru comunitatii, judele va fi detoriu a substerne caus'a spre decidere la respektivulu prefetu alu comitatului, tienendu-se de competintia acestui-a a decide cá óre la intemplantia neasteptata, candu nu i-ar succede neci lui in privintia limbei comunali a mediuloci invointia multiumitória pentru partile interesate, — se se supuna cestiunea la votisare, chiamandu spre acestu scopu pre acei locuitori ai comunitatii, cari au dreptu a votisá, — acést'a inse are se se intemple totudeaun'a sub veghiare deregatoresca.

Pre temeulu rezultatului votisarii, ce are a se luá la protocolu, se va tiené de competintia guvernatoriului comitatense a face decisiune amesurata constatarii manifestate prin sufragiu; — cei ce nu voru fi multiumiti de septentia lui, au dreptu a apelá (a recurge mai susu).

Deci, pre candu comitatulu (cetatea, districtulu) in urmarea gratiosei ordinatiuni de curte date in 20. Augustu a. c. Nr. 12632, cu asta cale se insciintieza resolutiunea préinalta, pentru cá se se tiena strinsu ea spre consciintios'a tienere se deoblege sub respundietate personale si pre deregatorii respectivi.

De altmintrea, cu asta ocaziune se chiama de nou luarea a minte a comitatului (cetatii, districtului) asupra préinaltului manuscrisu alu Maisale imp. reg. apost. datu in 20. Octomvre 1860 in privintia limbei oficiale, in alu carui intielesu bine priceputu, in Un-

gari'a conformu legiloru patriei limb'a oficiosa e cea magiara, judecatoriele atatu in afacerile loru, catu si in corespundintiele ce le au intre sine au se se folosésca de limb'a magiara; inse in afacerile loru cu locuitorii nemagiari, amentit'a vointia parintiesca a Maiestatei Sale, intemeiata pre dreptu si ecuitate trebue se se implinésca cu acuratetia consciintiosa; in intielesulu acelei-asi esibitele partiloru nemagiare, scrise in ori care alta limba a patriei nu numai ca trebue se se primésca, ci si decisiunile, respunsurile ce se voru face la ele prin oficialii ce stau in corelatiune nemediulocita cu partile, se se dee in acea-si limba, in care sunt scrise esibitele.

Datu in Bud'a, de la cons. reg. ung. de Locutientia, 15. Septembrie 1862.

Stefanu Privitieru.

Georgiu Fridricu.

Camilu Viletiu.

„Conc.“

Manuscriptele

pastrate de Dn. Alesandru Gavra profesoru de preparandia in Aradu.

(Urmare.)

§. 27. Domni'a a doua a lui Alecsandu Lapusneanulu.

§. 28. Domni'a lui Bogdanu IV. Voda feciorulu Lapusneanulu.

§. 29. Domnia lui Joanu Voda Tiranulu 1570.

§. 30. Bataile cele mai de pe urma si sfarsitul lui Joanu Voda.

§. 31. Domni'a lui Petru Voda schiopulu.

§. 32. Domni'a lui Jancu Voda.

§. 33. Domni'a a doua a lui Petru schiopulu.

§. 34. Domni'a lui Aronu Voda celu cumplitu 1591.

§. 35. Alti Domni ai Moldavii, carii au urmatu dupa Aronu Voda celu cumplitu.

S C A R ' A

Tomului alu IV.

PARTEA VII.

Despre crestinatatea Romaniloru.

§. 1. Inceputulu crestinatatii Romaniloru.

§. 2. Romanii in suta a patr'a de ani dela Xs. er'a crestina.

§. 3. SS. Nicolae Nicita si Joana Gura de auru ce au facutu in Daci'a.

§. 4. Din obiceiurile si din vorb'a Romaniloru si numele serbatoriloru se arata, catu de multu s'au crestinatu Romanii.

§. 5 Statulu Romaniloru in Daci'a.

§. 6. Hierarchi'a Romaniloru in Daci'a.

PARTEA VIII.

Despre Archiepiscopii Romaniloru in Ardealu.

§. 1. Romanii in Ardealu au avutu Metropolitii si Metropolitii.

§. 2. Episcopii Belgradului din Ardealu toti au fostu Metropolitii.

§. 3. Totu aceeași se arata.

§. 4. Metropolitii Ardealului.

§. 5 Metropolitii Belgradului din Ardealu.

§. 6. Totu urmarea Metropolitiloru Belgradului.

PARTEA XI.

Unirea Romaniloru din Ardealu.

§. 1. Teofilu Metropolitulu Belgradului.

§. 2. Vladica Atanasie primesce unirea.

§. 3. Randuiala Guberniei in randulu unirei Romaniloru din Ardealu.

§. 4. Respunsulu clerului, cu ce religie vré se se unésca.

§. 5. Decretumulu imperatului Leopoldu, cá Romanii volnici se fie cu ce religie le place se se unésca.

§. 6. Totu clerulu romanescu din Ardealu se marturisesce pe sine unitu cu beseric'a Romei.

§. 7. Vladiculu Atanasie prin scr.sóre se nevoesce se asiedie pe unii, carii cartea asupra unirei. Pe Dositeiu Patriarchulu de la Jerusalimu, carele facea turburare ilu scóte din Ardealu apoi merge la Vien'a si aduce de la imperatulu carte de episcopu.

§. 8. Diplom'a a dou'a a lui Leopoldu.

§. 9. Ce s'au facutu dupa ce Vladica Atanasie s'au intorsu de la V.en'a.

PARTEA X.

Episcopi'a si episcopii Fagarasiului din Ardealu.

§. 1. Episcopulu Joana Nemesi Liberu baro de Pataki.

§. 2. Joana Inocentie Liberu baro Clainu de Sadu episcopulu Fagarasiului.

§. 3. Vladica Clainu merge la Vien'a.

§. 4. Vladica Clainu la Rom'a.

§. 5. Vladica Clainu se lasa de episcopia.

§. 6. Inceputulu Manastirei Blasiului.

§. 7. Episcopulu Petru Pavelu Aronu dela Bistra.

§. 8. Scótele Blasiului.

§. 9. Vladica Aronu in scaunu

§. 10. Vladica Aron face osebiti de cei din Manastirea S. Troitie calugari

§. 11. Turburarea de Sofronie facuta. Inceputulu militiei.

§. 12. Mórtea Vladicului Aronu.

§. 13. Atanasie Rednicu episcopulu Fagarasiului.

§. 14. Vladica Atanasie din Viena se întórce in Ardealu.

§. 15. Alte lucruri, care s'au facutu subt episcopi'a lui Atanasie Rednicu.

§. 16. Georgie Maieru Vladica Fagarasiului. Tóte IV. Tomuri cuprindu in sine 294¹/₈ de cóle. Aradu in 23. Juniu 1862.

BIBLIOGRAFIA.

Neobositulu nostru barbatu alu literaturai

Timoteu Cipariu

canonicu metropolitanu in Blasiu mai scóse de suptu tipariu in anulu curg. dóue opuri de mare importantia :

a) Cuventu la inaugurarea Asociatiunei rom. trans. aperatu in contra unei critice esitu in adon'a editiune. — Acestu opu militéza pentru romanitatea natiunei romane cu argumente neresturnabile, si cu o critica, de care pana acumu nu intimpinara antagonistii romanitatii, dupa cumu vedemu din XII. articuli. La acestea apoi s'au adausu intr'o apendice note diverse de fórté mare importantia, din care noi publicam aici not'a adausa la art. IX., care suna asia :

Ne avendu a mana cartea lui Wesselényi in limb'a originale, ne folosimu cu versiunea germana sub titlu: Eine Stimme über die ungarische und die slav. Nationalität, 8-o, Lips. 1844. La pag. 223 seq. autoriulu afla de lipsa, cá in cea mai de antaniu dieta se se aduca legile urmatorie :

1. Cumu cá legislatiunea nu are de cugetu a lipsi pre celi de alta limb'a de limb'a loru materna, si ai opri se nu se folosésca cu dens'a in viati'a privata si in relatiunile sociali, ci de in contra le garantiséza usulu ne impiedecatu alu limbei materne a' loru.

2. Cumu cá in Croati'a si Slavoni'a, afora de usulu limbeloru acolo usitate in viati'a privata si sociale, va se se pazésca usulu de pana acumu si in afacerile interne si in administratiunea publica, si pentru tóte actele oficióse (adeca limb'a latina).

3. Cumu cà, recunoscundu a fi stricatiósa si pericolósa tóta frecatur'a între popora-le de limbe diferite, dechiareza ori-ce ocasionare spre acea de penale.

4. Cumu cà nu este liertatu nece jurisdictiuniloru nece personelorú singuratece, a împiedecá pre locuitorii de limbe diferite, fia germani, slavi, romani seuu genti de alte limbe, in usulu limbei lorú materne in sfere-le private si sociali, si ai îndetorá cu poterea se se folosésca cu limb'a unгурésca.

5. Cumu cà e opritu, a batujocuri, vetemá, seuu a interitá pre altii asupr'a locuitoriloru de limba straina pentru limb'a si nationalitatea lorú.

6. Cumu cà, de óra-ce limb'a unгурésca e limb'a originaria a legislaturei, a' administratiunei publice, si a legiloru, si de ora-ce una atare centralisatiune si unitate e conditiunea bene-lui publicu, de acea ori-ce cutezare positiva au negativa in contr'a usulu prescisu prin lege si a' latirei limbei unгурesci, precumu si tóta batujocur'a si tóta interitatiunea in contr'a ei si in contr'a celoru ce se folosescu ou dens'a, e oprita.

„Una atare lege e de lipsa a se intemeliá, díce mai in colo autoriulu, forá întârdiare in díet'a cea mai de aprópe. A legá pre catu se póte mai multi de interesele constitutiunei si ale natiunei, e neindoitú mediulu prinoipale spre consolidarea si latirea natiunaletatei. Er' modulu celu mai cu bunu resultatu spre efectuarea acestor'a e intru intenderea drepturiloru constitutionali, oserbanduse conditiunile prefípte si normele preatinse. Deci déca cele pana aci dísa se aru pune in lucrare prin ajutoriulu unei legi, atunci cá prin una minune se ar pune intrú una-data una base solida pentru unitatea nationale si pentru una desfasiorare securá a' poteriloru natiionali.“

Legea proiectata de autoriulu s'a decretatu, si scopulu si consecentiele ei nu se mai potú negá.

Anume de romanii de in Transilvani'a, si cumu se aru poté castigá pentru consolidarea natiunaletatei sale, scrie totu acolo p. 62 seqq. asia :

„Nu voliu io se sfasiu velulu, carele si de altmentrea e misicatu in tóte partile de suspinele a' sute de milie, si carele acopere de in a-ntea ochiloru tierelorú straine starea apasata a' acestei clasi a' poporului in Transilvani'a, gemerea ei suptu una povara preste poterile ei si preste tóta mesur'a si sortea ei cea incerta dependente dela arbitriu. Filii Transilvaniei aru fi detori a se rusiná catu mai curundu de

acéstá nedreptate tienuta si deprensa asia indelungatu, macaru numai cá de una macula a' trecutului! . . . Atate cause lucrara impreuna, si atatea se templara, spre a instraina de catra noi si de a indepartá poporatiunea nóstra cea romanésca. Er' spre a o impreuná cu noi in respectulu nationale, adeca spre ai face unguri, seuu spre ai ademaná catra noi, si ai legá strinsu de interesele nóstre cele de statu, — nu s'a facutu nemica etc.“ — Noi de in contra credemu, cà s'a facutu prea multe, dupa cumu a aratatu resultatulu, atate famelie romane denationalisandu-se, pre cumu vomu atinge mai diosu. — Cu tóte astea, cu bucuria constatamu, cà si altii mai umani, si Bar. N. Wesselényi si aici, si in Bal-téletek a recunoscutu apasarea nesuferita a coloniloru sub legile unгурesci, cari pre largu le citéza si le comenteza in cesta din urma carte pag. 192—214.

Din not'a stragemu este: Mati'a reg. doná sasilorú din Bistritia pre romanii de in valea Rodnei, dupa ce le confirmá in a. 1464 privilegia-le date de tata-seu la a. 1453, care se afla întregi la Schlötzer I. c. pag. 60 seqq. nr. LIV. Er' donatiunea Rodnei suna asia :

Mathias dei gratia rex Hungariae etc. fidelibus nostris dicatoribus et exactoribus quarumcunque contributionum nostrarum, taxarum et collectarum in Comitatu de Doboka pro tempore constitutis, salutem et gratiam. Exponitur nobis in personis prudentum et circumspectorum, Judicis Juratorumque civium et civitatis nostrae Bistriciensis, quod licet alias universi Valachi in Districtu Radna-völgye comorantes per diuos reges Hungariae, nostros scilicet praedecessores eidem civitati in perpetuum donati fuissent, tamen his praeteritis temporibus quidam Dicatorum nostrorum ab eadem civitate ipsos Valachos separasset, et in medium nobilium Comitatus praedicti numerasset, atque dicasset, in praejudicium libertatum eorum et damnum non modicum, unde fidelitati vestrae similiter mandamus, quatenus perceptis praesentibus, si sic est ut nobis expositum extitit, extunc per amplius ipsos Valachos in medium nobilium non dicetis, sed ad ipsam civitatem secundum donationes praefatorum regum pertinere, ac in omnibus libertatibus, quibus alias usi fuerunt, uti permitatis, et permitti facere debeatis. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibentibus restitutis. Datam Jaurini in profesto b. Emerici ducis, anno Dni MCDLXXII, regni nostri XV. coronationis vero nono.

De alte privilegia date sasiloru de Mathi'a romanulu, vedi la Eder totu acolo pag. 230. 230 etc., si la L. Gál in Ertekezödés etc.

b) Alu doile opu e: „Elemente de filosofia dupa W. T. Krug de Tim. Cipariu. Blasiu MDCCCLXI cu tipariulu Seminariului Diecesanu.“ Acestu opu implinesce un'a din cele mai de capetenia necesitati ale literaturii romane, care nedesfta inca in termini filosofici, si mai vertosu in cuvinte ce insemnéza idee astrase, rechiamá frementarea creriloru unui capu, care din petrundietatea naturei si dupa unu studiu lungu alu istoriei si alu filosofiei limbei se defiga si terminologi'a ei filosofica, ceea ce o vedemu adi cu mare bucuria implinita de catra multu pretiuitulu nostru filologu. Acestu e alu doile opu filosoficu tiparitu prefacutu si domicilatu intre cercuferentiele literaturii nóstre, in care pana acumu aveamu numai „Manualulu de filosofia, lueratu dupa program'a universitatii dela Parisu 1840 de A. Delavigne, licentiatu alu academiei din Parisu, si tradusu de renumitul nostru literatoru A. Treb. Laurianu in an. 1846; tiparitu in Bucuresci, din care specialitate, dupa cumu ni se scrise, credemu, ca in scurtu vomu vedé esita de suptu tipariu si filosof'i a filosofulu nostru de profesiune Dr. Simeone Barnuti. Opu lu Dlu Cipariu cuprinde unu volumu de 336 de pagine, e frumosu adijustatu, cu tipariu fórté legibilu si corectu si e fórté acomodatatu, ba mai de aprópe chiaru si destinatu pentru scolé, inse póte servi de directiva pentru vercine, care vrea se si imbrace ideele in costumele loru cele de serbatori, care dau chiaritate concepteloru si potere combinatiuniloru. —

Cu acésta ocasiune mai facemu unu servitiu on. publicu cititoriu inprospetandu publicarea si a altoru opuri edate la lumina ale D-lui canonicu, care se afla de vendiare la autoriulu:

Acte si Fragmente latine romanesci, pentru istori'a besericeii romane mai alesu unite, edite si anotate de T. C. Blasiu 1855 (XVI si 280 pag.) br. 1 fl. 92 cr. m. a.

„Compediu de Gramatic'a limbei romane“. editiunea III. indereptata de T. C. Blasiu 1862 (112 pag.) br. 75 cr. m. a.

„Crestomatia seu Analecte Literarie“ de in cartile mai vechi si noue romanesci tiparite si manuscrise, incepundu de la Seclulu XVI pana la XIX, cu notitia literaria, adunate si alese de T. C. (Tom. 1) 8-o. Blasiu 1858 (XXXVIII si 258 pag.) br. 1 fl. 92 cr. m. a.

Cuventu la inaugurarea Asociatiunei rom. Trans. in 4. Nov. 1861, aparatu in contra unei critice, de T. C. 8-o. Blasiu 1862 (135 pag.) br. 80 cr. m. a., cá susu.

„Elementele de limb'a romana“ dupa dialecte si monumente vechi, de T. C. 8-o. Blasiu 1854 (VIII si 200 pag.) br. 1 fl. 37 cr. m. a.

„Elemente de poetica“ metru si versificatiune, de T. C. 8-o. Blasiu 1860 (200 si 223) cr. 1 fl. 30 si 1 fl. 45 cr. m. a.

„Gramatica latina“ pentru II. III. si IV. clase a Gimnasiulu de diosu, dupa M. Schinagl, de T. C. Partea I. 8-o. Blasiu 1857 (227 pag.) br. 1 fl. 82 cr. m. a. Partea II. 8 o. Blasiu 1860 (271 pag.) br. 1 fl. 77 cr. m. a.

Istori'a santa seu Biblica a Testamentulu Vechiu si Nou pentru inceptoru, scrisa de T. C. Editiunea II. 8 o. Blasiu 1859 (80 pag.) br. 55 cr. m. a.

Portarea de buna cuvenientia intre ómeni, tradusa de T. C. 12-o. Blasiu 1855 (35 pag.) br. 55 cr. m. a.

„Scienti'a s. scripture“, de T. C. 8-o. Blasiu 1854 (IV si 242 pag.) br. 1 62 cr. m. a.

Se face on. publicu atentu si la diurnalulu „**NATURA**“ care ésse pe septem. una data cate una cola cu viniete, si continua propagarea sciintieloru naturale in limb'a romana sub Redactiunea D. Dr. Barasi in Bucuresci, la care se póte prenumera deadreptulu la autoru cu cate 12 fl. m. a. pe anu.

VENTULU REU.

In camp'i a radiósa
Ce resfatia cu splendóre
Sinu veselu si frumosu
In Danubiulu maistosu,
Se intinde o gradina,
Si e plina

Totu de flori ce-a seminatu
Traianu marele 'mperatu.

Dar de la unu timpu incóce
Nici unu rodu in ea nu cóce
Florile de timpuriu

Cadu: pámentulu e pastiu,
Si o candida vergina

Greu suspina

Pe mormentulu celu uscatu,
Pe mormentulu intristatu. —

Si totu striga: „Cine scie?

Cine póte spune mie,

De ce florile palescu

Si nimica nu rodescu,

Ca-ci gradin'a o se péra!“

„— Vai! de tíera,

Ca e ventulu reu amaru

Ce ne bate din Fanaru!“

Grandeá.